

①

MODEL ANSWER

RUPBA SEM I (CBGS)

Rural Development

Paper I

Marks - 100

Q.P. CODE 005680B 56803 Time - 3 Hrs
Date

सूचना - १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत २) सर्व प्रश्नांना समतुल्य गुण आहेत

१) खालील पैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

अ) ग्रामीण विकासाची व्याप्ती साधा, - १० गुण प्रत्येक x 2 = १०

१) कृषी उत्पादनात वाढ करणे २) क्षेत्राधारित प्राथमिक सुविधा

३) प्राथमिक उद्योगांचा विकास ४) जडोवट्यांच्या विकास ५) सहकारातून दुर्गम भागांचा विकास ६) मूलभूत सेवांची पूर्तता ७) दुर्गम भागांना सहाय्य

ब) ग्रामीण विकासाची महत्त्व स्पष्ट करा. १० गुण - प्रत्येक x 2 = १०

१) उपजीविकेचे प्रमुख साधन २) अन्नधान्याचा पुरवठा ३) परपुरुषांच्या चाण्याची उपसंधाना ४) रोजगाराने प्रमुख साधन ५) जैववैज्ञानिक विकास

६) राष्ट्रीय उत्पादनातील शोषण टाळावा ७) परकीय-सहाय्यी उपसंधाना ८) सेवाशुभ्याच्या वृद्धीने महत्त्व ९) सरकारच्या उत्पादने साधन १०) सामाजिक

न राजकीय वृद्धीने महत्त्व

क) भारताच्या संदर्भात ग्रामीण विकासाचे स्वरूप विशद करा. १० गुण -

प्रत्येक x 2 = १०

१) ग्रामीण विकास एक सामाजिक वास्तव २) ग्रामीण (समुदाय व त्यांच्या समस्यांचा अन्वय ३) आदर्शवाद ४) वैज्ञानिक व उपयोगी पेशे ५) आंतरसंबंधाव्याप्त ६) ग्रामीण विकास एक प्रक्रिया.

२. खालील पैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

अ) ग्रामीण सामाजिक व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा - १० गुण

व्याख्या - ३ गुण + स्वरूप - ७ गुण = १०

३) ग्रामीण रचना २) ग्रामीण सामाजिक संघटने ३) ग्रामीण आर्थिक संघटने

४) ग्रामीण जीवनाची वैशिष्ट्ये ५) ग्रामीण सामाजिक आंतरक्रिया ६) शैक्षणिक संस्कृतीपेक्षा वेगळे

ब) ग्रामीण समाजाच्या विविध वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या. १० गुण = प्रत्येक x 2

१) शोषण मुख्य व्यवसाय २) नैसर्गिक पर्याय ३) लक्षण अकार ४) सामाजिक संरचना ५) गांधीशिक्षणा अभाव ६) संयुक्त कुटुंब ७) सांस्कृतिक कृती

८) काश्मिरी कला ९) सामाजिक आंतरक्रिया १०) साधने स्वरूप जीवन

2) क) कुटुंब संस्थेची संकल्पना विवाद कल्प कुटुंब संस्थेचे प्रकार सांगीत. १० गुण
 संकल्पना - ३ गुण + प्रकार ७ गुण = १०

१) संयुक्त कुटुंब २) विभक्त कुटुंब ३) मातृसंग कुटुंब ४) विद्वेषना कुटुंब.

३. खालील पैकी कोणत्याही दोघेची उगरे लिहा.

अ) कुटुंब संस्थेतील वर्तमान बदलाचा आढावा घ्या - १० गुण = ५ मुद्दे x २

- १) विभक्त कुटुंबाचे वाढणे प्रकाश २) स्त्री स्वातंत्र्यात वाढ
- ३) स्वाधीन वृत्तीत वाढ - ४ औपचारिक नियंत्रणाच्या प्रकाशनात वाढ
- ५) व्यावसायिक गतिविकासात ६) आधुनिक विवाह प्रणाली

ब) एका कुटुंब पध्दती म्हणजे काय ? ~~कुटुंब~~ कुटुंब पध्दतीची कार्य सांगीत.
 व्याख्या - ३ गुण + ७ गुण काय = १०

- १) जैविक कार्य - कामगार / प्रजोत्पादन / संशोधन २) मानशास्त्रीय कार्य
- ३) सामाजिकीकरण ४) आर्थिक कार्य ५) मनोरंजन

क) जाती संस्थेची संकल्पना विवाद कल्प जाती संस्थेची संरचनाची चर्चा /

आती संस्थेची व्याख्या - ३ गुण - संकल्प ७ गुण
 समाजातील संसात्मक विकासाची / जोड कानिष्ठ / विवाह विधिवक बंधन /
 व्यवसाय निवडीचे विवध / स्वतंत्रता व सामाजिक संबंध विषयक निवध /
 सामाजिक व धार्मिक बंधन

४. खालील पैकी कोणत्याही दोघेची उगरे घ्या.

अ) सामाजिक बदलातील विविध अस्थले सांगीत - १० गुण ५ मुद्दे x २ = १०

- १) मनुष्याची बदल रिकमण्याची अनुकूलता २) संशोधनातील अपुणेपणा
- ३) अज्ञान ४) किती विवाह परंपरा स्वरुत ५) आर्थिक स्थिती ६) स्वाधीन
- दैनिकीबंधीत गट ७) शासकिय यंत्रणेची अकार्यक्षमता.

ब) सामाजिक परिवर्तनातील विविध घटक सांगीत - १० गुण - ५ मुद्दे x २ = १०

- १) सामाजिक घटक २) राजकीय घटक ३) आर्थिक घटक ४) सांस्कृतिक घटक
- ५) तांत्रिक घटक ६) भौतिक घटक

क) सामाजिक बदलातील लोकसंस्थांची वावरी आणि महत्त्व यांची चर्चा.
 १० गुण - ५ मुद्दे x २ = १०

- १) लोकांचे संघटने २) सरकारी कार्यकर्ता लोकांचा संघटने ३) परिवर्तनात्मक
- कार्यकर्ता व लोकांचा संघटने ४) स्थानिक वावरी व साधन सामग्रीचा विचार ५) साधनांचे
- कार्यकर्ता व लोकांचा संघटने ६) जनतेचा विकास कार्यक्रम संघटने
- ७) योजनामळे एकाच क्षेत्रात निर्माण करणेसाठी ८) सामाजिक बदलासाठी
- वावरीक ९) जनतेचे कल्याण व भवभयती साठी

५. खालील पैकी कोणत्याही दोहोपैकी टिपा लिहा

3

अ) जातीचे सिध्दांत - १० गुण - ४ सिध्दांत $\times 2\frac{1}{2} = 10$

१) पारंपारिक सिध्दांत २) लैंगिक सिध्दांत ३) राजनैतिक सिध्दांत

४) धार्मिक सिध्दांत ५) सैन्याचा सिध्दांत ६) वैद्यिक सिध्दांत ७) उद्योगीवादी सिध्दांत ८) डॉ. ब्राव्हेरीवादी कव माया सिध्दांत

क) सामाजिक बदल व स्थयसेवी संस्था - १० गुण - ५ मुद्दे $\times 2 = 10$

१) लोकसहभागिताची वास्त २) सामाजिक बदलासाठी लोकांचा सहभाग मिळविणे

३) लोकांसाठी रचनासाठी आवश्यक ४) शालेय प्रश्न ५) सभ्यता

विकेंद्रिकवादाची आवश्यक ६) नवजातिकांच्यासाठी शिक्षण ७) आधुनिक सामाजिक परिवर्तनाचे स्थापन

ग) ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम - १० गुण - ५ मुद्दे $\times 2 = 10$

१) सामुदायिक विकास कार्यक्रम २) विभागीय विकास कार्यक्रम

३) रोजगार विकास कार्यक्रम ४) किसान वास्तव्य कार्यक्रम

५) एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम ६) जवळचे रोजगार योजना

७) वस्ती अंमली ग्रामरोजगार योजना ८) महाराष्ट्र जीवन उद्योगीकरण

ड) जातीचे बदलने स्थय - १० गुण - ५ मुद्दे $\times 2 = 10$

१) औद्योगिकीकरण २) शहरीकरण ३) शिक्षणाचा प्रभाव ४) वस्तीवादी

वास्तव्य प्रभाव ५) नवीन कायदे ६) उद्योगीवादी विचार

७) व्यावसायिक शालेय शिक्षण